

Słowo wstępne

Współczesna rachunkowość zmienia się wraz z rozwojem rzeczywistości gospodarczej, a jej metody i rozwiązania odzwierciedlają coraz to nowe potrzeby ekonomiczne i informacyjne otoczenia społeczno-gospodarczego. Nowa rzeczywistość gospodarcza XXI wieku spowodowała ewolucję potrzeb kadry zarządzającej, zarówno w zakresie dostępu do nowych instrumentów pomiaru, jak i nowoczesnych narzędzi zarządzania i raportowania dokonań przedsiębiorstwa. Wiodącym celem przedsiębiorstwa przestał być wyłącznie jego sukces finansowy. Uważa się, że w obecnych realiach nie jest możliwe jego osiągnięcie i utrzymanie bez pozytywnych relacji z otoczeniem, co z kolei zazwyczaj wymaga, by przedsiębiorstwa postępowały w sposób społecznie odpowiedzialny, jasno i wiarygodnie komunikując to interesariuszom.

Sprawozdawczość finansowa i niefinansowa podmiotów gospodarczych to najbardziej syntetyczne źródło informacji o sytuacji i dokonaniach podmiotu. Wielowarstwowość tego źródła wynika bezpośrednio z rozdzielania funkcji własności od funkcji zarządzania, co spowodowało współistnienie wielu stron zainteresowanych informacją. Wzrost przejrzystości i jakościowo poprawnej zawartości informacyjnej raportów jest dziś przedmiotem badań oraz intensywnych prac organizacji międzynarodowych odpowiedzialnych za tworzenie globalnych standardów raportowania informacji finansowej i niefinansowej.

Nieporównywalnie większa, niż dotychczas, skala zmian w otoczeniu gospodarczym podmiotów jest spowodowana procesami globalizacji. Proces tworzenia globalnego systemu sprawozdawczości został zapoczątkowany już bardzo dawno. W niektórych krajach uczestnictwo w tych procesach przejawia się w podejmowaniu wysiłków w kierunku umiędzynarodowienia własnych rozwiązań krajowych. Jednak większość krajów aktywnie włączyła się w procesy tworzenia i doskonalenia wzorców. Ujawnianie oznacza udostępnianie informacji. Jej spektrum nieustannie się rozszerza.

Rachunkowość, a szczególnie sprawozdawczość biznesowa, bez względu na sposób jej definiowania, ma na celu odwzorowywanie rzeczywistości gospodarczej i komunikowanie tych odwzorowań otoczeniu. Społeczne postrzeganie rachunkowości determinuje kontekst, w jakim rozważa

się jej rozwój. Od lat między rachunkowością a jej otoczeniem obserwuje się rodzaj sprzężenia zwrotnego – rachunkowość uczestniczy aktywnie w kreowaniu otaczającej przedsiębiorstwa rzeczywistości gospodarczej, jednocześnie tę rzeczywistość odwzorowując. Wpływa ona na otoczenie (kształtuje je), a jednocześnie silnie reaguje na zachodzące w nim zmiany (pozostaje pod wpływem otoczenia, w którym jest stosowana). Zmiany w regulacjach prawnych w krajach Unii Europejskiej, w tym również Polski oraz całego świata idą w kierunku rozszerzenia, a jednocześnie ujednolicenia zakresu informacji, generowanych i raportowanych przez systemy rachunkowości. Niniejsze opracowanie stanowi głos w dyskusji nad kierunkami i perspektywami rozwoju współczesnej rachunkowości. Zostało ono podzielone na cztery części.

Część I poświęcono wybranym, szczególnym obszarom rozwoju współczesnej rachunkowości. Omówiono w niej zagadnienia harmonizacji zasad raportowania przepływów pieniężnych, rozbieżności w ujęciu i klasyfikacji wartości niematerialnych i prawnych na tle regulacji krajowych i międzynarodowych oraz koncepcję odroczonego podatku dochodowego w świetle Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF).

W części II omówiono znaczenie czynników kulturowych w rozwoju i harmonizacji rachunkowości. Wskazano na wpływ czynników kulturowych na systemy rachunkowości krajów. Na tym tle omówiono procesy harmonizacji rachunkowości konwencjonalnej w kontekście rozwoju rachunkowości islamskiej, pokazano wpływ zasad religijnych islamu i kultury islamskiej na kształtowanie rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej w krajach muzułmańskich oraz zidentyfikowano wpływ czynników kulturowych na kształtowanie systemów rachunkowości na świecie na przykładzie rachunkowości chińskiej.

Część III opracowania obejmuje zagadnienia rozwoju sprawozdawczości podmiotów gospodarczych w kontekście wyzwań otoczenia gospodarczego XXI wieku. W tym fragmencie opracowania zaakcentowano rolę sprawozdania finansowego w świetle międzynarodowych i polskich regulacji bilansowych, następnie na przykładzie sektora paliwowego wskazano na różnice i podobieństwa w zakresie zasad sporządzania bilansu według regulacji międzynarodowych i amerykańskich (MSSF a US GAAP). W dalszej części opracowania omówiono wady i zalety informacji niefinansowej

w sprawozdawczości organizacji oraz przeprowadzono rozważania na temat przyszłości modelu sprawozdawczego w dobie globalizacji.

W części IV omówiono wybrane aspekty rozwoju współczesnej rachunkowości. W pierwszej kolejności scharakteryzowano systemy nadzoru korporacyjnego w Polsce i w Niemczech oraz przeprowadzono analizę porównawczą tych systemów. W dalszej części opracowania przedstawiono problematykę transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych w kontekście sporządzania sprawozdania finansowego spółki powstałej w wyniku połączenia metodą nabycia. Opracowanie kończą refleksje na temat kodeksu etyki zawodowej w rachunkowości jako zbioru zasad etycznego postępowania w zawodzie księgowego.

Przedstawione w niniejszej publikacji zagadnienia z jednej strony wskazują na niezwykle szeroki zakres i wagę problemów oraz obszarów rozwoju współczesnej rachunkowości. Absolutnie nie wyczerpują one jednak tematyki, identyfikując jedynie obszary, zagadnienia i wyzwania stojące przed współczesną rachunkowością.

Łódź, 5.04.2017

Ewa Śnieżek, Joanna Piłacik